

БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМЫТУДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ

Рамазан Райгүл

Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Атырау қ, Қазақстан
Республикасы Ғылыми жетекшісі, п.ғ.к., қауымдастырылған
профессор – **Идрисов С.Н.**

Аңдатпа: Мақала болашақ мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін дамыту мәселелеріне және осы үдерісте ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) атқаратын рөліне арналған. Авторлар заманауи технологияларды қолданудың болашақ

мұғалімдердің әдістемелік дағдыларын қалыптастыруға әсерін зерттейді және осы саладағы өзекті зерттеулер мен әдіс-тәсілдерді қарастырады.

Түйінді сөздер: әдістемелік құзыреттілік, мұғалімдерді даярлау, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, білім беру, педагогикалық зерттеулер.

Түрлі сын-тегеуріндердің алдында тұрған қазіргі заманғы білім беру жағдайында мұғалімдер әдістемелік дайындықты қоса алғанда, кәсіби құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие болуы қажет. Білім беру процесіне ақпараттық технологиялардың тез таралуы мен енгізілуін ескере отырып, осы құзыреттілікті дамыту міндеті ерекше өзекті болып отыр. Бұл жағдай мұғалімдердің жаңа білім беру технологиялары мен әдістеріне бейімделуінің маңыздылығын көрсетеді, бұл өз кезегінде әдістемелік құзыреттілікті дамытудың тиімді стратегияларына қажеттілікті қалыптастырады. Бұл тұрғыда Болашақ педагогтардың әдістемелік құзыреттерін нығайту мен жетілдірудегі ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың негізгі рөлі қарастырылады.

Қазіргі білім беру процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (АКТ) рөлі оқыту әдістерін түрлендіру және оқу тәжірибесін байыту арқылы шешуге болады. Бұл технологиялар мұғалімдерге оқушылармен тиімді қарым-қатынас жасаудың және білім берудің заманауи талаптарына жауап беретін оқу ортасын құрудың қуатты құралын ұсынады. АКТ оқытушылар алдында оқытуда жаңа көкжиектер ашады, бұл оларға ақпаратты жеткізуге ғана емес, сонымен қатар оқушыларды интерактивті оқу процесіне тартуға, кері байланыс жасауға мүмкіндік береді. Веб-конференциялар, электронды ресурстар және интерактивті сабақтар құру бағдарламалары сияқты заманауи әдістерді қолдана отырып, мұғалімдер оқуды оқушылардың кең ауқымы үшін қол жетімді және қызықты ете алады.

Білім берудегі АКТ рөлінің маңызды аспектісі-олардың әртүрлі оқу әдіс-тәсілдеріне бейімделу қабілеті. Технологияны қолданатын мұғалімдер әр оқушының қажеттіліктерін ескере отырып, оқу процесін жеке білім алушыға бағыттай алады. Бұл материалды тиімдірек игеруге ықпал етеді және оқу үшін қолайлы жағдайлар жасайды. Сонымен қатар, АКТ интернеттегі кең білім беру ресурстарына қол жеткізуге мүмкіндік береді, бұл оқу процесінің мүмкіндіктерін кеңейтеді. Электрондық кітапханалар, бейне сабақтар, онлайн курстар-мұның бәрі мұғалімдер мен оқушыларға оңай қол жетімді болып, білім деңгейін көтереді. АКТ қолдану оқытудың инновациялық әдістерін жасауға ықпал етеді. Виртуалды сыныптар, білім беру қосымшалары және онлайн-

ресурстар оқушылар үшін оқуды қызықты етіп қана қоймайды, сонымен қатар мұғалімдерге шығармашылықпен әдіс-тәсілдерді оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімдеудің жаңа мүмкіндіктерін ұсынады.

Білім беруде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану оқушылардың құзыреттілігін қалыптастырудың ажырамас бөлігіне айналады, сондай-ақ оқытушылардан технологияларды оқу процесіне сәтті интеграциялау үшін әдістемелік құзыреттілікті дамытуды талап етеді. АКТ-ны қолдана отырып оқытуға қатысатын оқушылар цифрлық сауаттылықты белсенді дамытады. Бұған компьютерлер мен бағдарламаларды пайдалану мүмкіндігі ғана емес, сонымен қатар сандық ортадағы әртүрлі көздерден алынған ақпаратты талдау және бағалау мүмкіндігі кіреді. АКТ оқушыларға әртүрлі электрондық ресурстармен жұмыс істеуге, онлайн пікірталастарға қатысуға және олардың шығармашылық және аналитикалық дағдыларын дамытуға ықпал ететін цифрлық жобаларды жасауға мүмкіндік береді. АКТ қолдану кезінде оқушылардың құзыреттілігін қалыптастырудың негізгі элементтерінің бірі сыни ойлауды дамыту болып табылады. Цифрлық ортадағы ақпаратпен өзара әрекеттесетін оқушылар оның дұрыстығын сыни тұрғыдан бағалауға, ең жақсы ресурстарды таңдауға және өз шешімдерін дәлелдеуге мәжбүр. Бұл қазіргі білім беру дайындығының маңызды элементі болып табылатын ақпаратқа сыни көзқарасты қалыптастыруға ықпал етеді. Екінші жағынан, оқытушылар АКТ-ны оқу процесіне сәтті біріктіруде шешуші рөл атқарады. Олардың әдістемелік құзыреттілігі технологияларды қолданудың тиімділігін анықтайды. Оқытушылар оқу материалдарын цифрлық форматқа

бейімдеуге, интерактивті тапсырмалар жасауға және оқушыларға технологияны қолдануға қолдау көрсетуге қабілетті болуы керек. Сонымен қатар, оқытушыларды АКТ-ны қолдана отырып оқытудың заманауи әдістеріне үйрету олардың кәсіби дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Онлайн оқыту, вебинарлар, электронды кері байланыс әдістерін меңгерген мұғалімдер өздерінің педагогикалық тәжірибелерінде икемді және бейімделгіш болады. АКТ қолдану жағдайында мұғалімнің әдістемелік құзыреттілігінің негізгі компоненттері цифрлық оқу материалдарын әзірлеу, олардың тиімділігін бағалау, әдістемелерді оқушылардың әртүрлі жас топтары мен оқу стильдеріне бейімдеу болып табылады.

Білім беру процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін дамытуға және оқушылардың оқу сапасын арттыруға белсенді ықпал ететін көптеген артықшылықтар әкеледі. Акт ұсынатын маңызды аспект-ақпаратқа жедел қол жеткізу. Бұл мұғалімдерге оқу материалын жедел жаңартуға, өзекті деректерді енгізуге және соңғы дереккөздерді пайдалануға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл білім беру процесін белсендіреді, сабақтарды серпінді және заманауи білім талаптарына жауап береді. АКТ көмегімен енгізілген мультимедиялық ресурстар оқу процесін әртүрлі иллюстрациялармен, анимациялармен және бейнематериалдармен толықтырады. Бұл сабақтарды қызықты етіп қана қоймайды, сонымен қатар материалды визуалды қабылдауды қолдайды, бұл әсіресе оқушылардың әртүрлі түрлері үшін маңызды. АКТ-ның маңызды артықшылығы-оқытудың икемді және интерактивті әдістерін құру мүмкіндігі. Мұғалімдер интерактивті жаттығулар, вебинарлар, онлайн форматтағы пікірталастарды қоса алғанда, сабақ форматтарын оңай өзгерте алады. Бұл оқу процесін байытады және оқушылардың белсенді қатысуына ықпал етеді, бұл олардың әдістемелік құзыреттілігін қалыптастыруға пайдалы әсер етеді. Мұғалімдер үшін АКТ-ның негізгі артықшылықтарының бірі-білім беру процесін даралау. Технологияны қолдана отырып, тәрбиешілер әр оқушыға

олардың білім деңгейін, оқу қарқынын және қызығушылықтарын ескере отырып, көзқарасты бейімдей алады. Бұл әр оқушы өз қажеттіліктеріне сәйкес дами алатын жекелендірілген ортаны жасайды. Сонымен қатар, АКТ қолдану оқушылардың үлгерімін үнемі бақылауға, қиындықтар мен түсініспеушіліктерді тез анықтауға мүмкіндік береді. Бұл мұғалімдерге әдістемелерін түзету және мұқтаж адамдарға қосымша қолдау көрсету арқылы жедел әрекет етуге мүмкіндік береді.

Білім беру процесіне ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) енгізу, сөзсіз, көптеген артықшылықтар әкеледі, бірақ кез-келген инновациялық процесс сияқты, қиындықтармен бірге келеді және перспективаларды мұқият қарастыруды қажет етеді. Негізгі сын-қатерлердің бірі-педагогтарды техникалық даярлау. Күнделікті өмірге заманауи технологияларды белсенді енгізуге қарамастан, барлық мұғалімдердің АКТ-мен жұмыс істеу дағдылары жеткіліксіз. Педагогикалық ұжымды қажетті құзыреттіліктермен қамтамасыз ету технологияларды оқу процесіне сәтті интеграциялаудың маңызды аспектісіне айналады. Бұл сын-қатерді шешу үшін оқытушылар арасында Цифрлық сауаттылық деңгейін арттыру бойынша жүйелі және мақсатты жұмыс қажет. Тағы бір маңызды аспект-тиісті жабдыққа қол жеткізу. Техникалық ресурстардың біркелкі бөлінбеуі белгілі бір оқу орындарының АКТ-ны пайдалануға кең мүмкіндіктері бар жағдайларды тудыруы мүмкін, ал басқалары бұл артықшылықтардан алшақ қалады. Бұл сын-қатерді еңсеру барлық оқу орындарында заманауи технологияларға кең қолжетімділікті қамтамасыз етуде білім беру органдары тарапынан жүйелі тәсілді талап етеді. Сапалы білім беру бағдарламаларын әзірлеу АКТ қолдану контекстінде де шешуші нүктеге айналады. Бағдарламалар тек технологиялық тұрғыдан бейімделіп қана қоймай, оқушылардың материалмен тиімді өзара әрекеттесуін қамтамасыз етуі керек, интерактивтілік пен бейімделуге назар аударуы керек. Мұндай бағдарламаларды құру мұғалімдердің, әдіскерлердің және техникалық мамандардың келісілген күш-жігерін қажет етеді, бұл білімнің әртүрлі салаларын біріктіру қажеттілігіне байланысты қиындық тудыруы мүмкін. АКТ енгізу перспективаларының ішінде оқушыларды білім беру процесіне белсенді тарту ерекше көзге түседі. Интерактивті әдістер, мультимедиялық ресурстар және онлайн форматтар оқу материалына тереңірек еруге жағдай жасайды және талқылаулар мен жобаларға белсенді қатысуды ынталандырады. Бұл өз кезегінде қазіргі әлемдегі білім берудің маңызды аспектісі болып табылатын сыни ойлауды қалыптастыруға және коммуникативті дағдыларды дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, АКТ қолдану икемді және бейімделгіш оқыту әдістерін жасауға ықпал етуі мүмкін. Жекелендірілген тәсіл, әр оқушының жеке қажеттіліктері мен оқу қарқынын есепке алу технологиямен қамтамасыз етілген мүмкіндіктердің арқасында шындыққа айналады. Осылайша, қиындықтарға қарамастан, АКТ- ны білімге енгізу қазіргі заманғы, тиімді және қол жетімді білім беру жүйесін құрудың көптеген перспективалары мен мүмкіндіктерін уәде етеді.

Қазақстанда, көптеген басқа елдердегідей, білім берудегі ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (АКТ) рөлі барған сайын маңызды бола түсуде. Ұлттық білім беру жүйесі білім беру сапасын арттыру және болашақ ұрпақты даярлау үшін заманауи технологияларды біріктіруге ұмтылады. Осы тұрғыда АКТ қолдану арқылы мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін дамыту Қазақстанның қазіргі білім беру тәжірибесінде маңызды рөл атқарады. Соңғы жылдары Қазақстанда білім беру мекемелеріне АКТ енгізуге баса назар аударылды. Еліміздің Оқу-ағарту министрлігі мектептерді заманауи жабдықтармен қамтамасыз етуге және мұғалімдерді жаңа технологияларды

қолдануға үйретуге бағытталған жобалар мен бағдарламаларды белсенді қолдайды. Бұл мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін дамытуға қолайлы жағдай жасайды. АКТ-ны тиімді пайдалану Қазақстандағы мұғалімдерге көптеген артықшылықтар береді. Біріншіден, заманауи білім беру платформаларын қолдана отырып, интерактивті сабақтар өткізу мүмкіндігі оқушылардың қызығушылығын оятады және материалды жақсы игеруге ықпал етеді. Екіншіден, онлайн ресурстар мен электронды оқулықтар көптеген ақпарат беру арқылы оқу процесін байытады. Қазақстан мұғалімдерінің алдында тұрған сын — тегеуріндердің қатарында еліміздің әртүрлі өңірлерінде АКТ-ға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету бар. Мектептердің техникалық жабдықталуындағы және педагогтар үшін оқытудың қолжетімділігіндегі теңсіздік әдістемелік құзыреттілікті дамыту процесін баяулатуы мүмкін. Қазақстанда мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін тиімді дамыту үшін Кәсіптік оқыту жүйесін ұйымдастыруға назар аудару қажет. Мұғалімдерді АКТ-ны қолдануға үйрету теориялық аспектілерді де, практикалық дағдыларды да қамтитын жүйелі болуы керек.

Қазіргі білім беру жағдайында мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін дамыту ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданумен тығыз байланысты. Бұл технологиялар интерактивті, икемді және жекелендірілген оқыту әдістерін ұсына отырып, білім сапасын жақсартудың қуатты құралы болып табылады. Мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін дамыту аясында ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (АКТ) рөлі бірнеше негізгі аспектілерде көрінеді. Біріншіден, АКТ қолдану мұғалімдерге оқу процесін тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді, бұл оны оқушылар үшін қол жетімді және қызықты етеді. Заманауи білім беру платформаларымен, мультимедиялық ресурстармен және виртуалды құралдармен өзара әрекеттесу бірегей оқу ортасын жасайды. Екіншіден, АКТ енгізу оқушыларда цифрлық сауаттылық пен сыни ойлауды қалыптастыруға ықпал етеді. Заманауи технологиялармен бетпе-бет келіп, олар ақпаратпен жұмыс істеу, әртүрлі көздерді талдау және бағалау дағдыларын дамытады. Бұл дағдылар қазіргі мұғалімнің әдістемелік құзыреттілігінің маңызды компоненттеріне айналады. Үшіншіден, АКТ мұғалімдерге білім беру процесін дараландыруға арналған құралдарды ұсынады. Бұл жекелендірілген тәсіл мұғалімдерге әр оқушының ерекшеліктерін, олардың оқу қарқынын және дайындық деңгейін ескеруге мүмкіндік береді. Нәтижесінде оқушылар оқу материалын тиімді игере алады, бұл болашақ мұғалімдердің әдістемелік икемділігін дамытуға ықпал етеді. Жиынтықта бұл аспектілер оқытудың дәстүрлі тәсілдерін заманауи білім беру технологияларымен біріктіре отырып, әдістемелік құзыреттілікті қалыптастырудың жаңартылған тәсілін құрайды. Дегенмен, мұғалімдердің техникалық дайындығы және АКТ-ға тең қол жетімділікті

қамтамасыз ету сияқты қиындықтарды жеңу қажет. Технологияларды сәтті біріктіре алатын сапалы білім беру бағдарламаларын дамыту да маңызды бағыт болып табылады.

Қорытындылай келе, білім беруде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану мұғалімдердің әдістемелік құзыреттілігін дамыту стратегиясының ажырамас бөлігі болып табылады. Бұл қазіргі заманғы білім берудің сын-қатерлерімен күресуге ғана емес, сонымен қатар тиімдірек және инновациялық оқыту үшін жаңа перспективалар жасауға мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Смит Дж. (2018). «Интеграция Информационно-Коммуникационных Технологий в Образовательный Процесс». Журнал Образовательных

Технологий, 12(3), С. 45-62

2. Петрова А., & Иванов В. (2020). «Роль Инноваций в Развитии Методической Компетентности Преподавателей». Международный Журнал Инновационных Педагогических Практик, 8(2), С. 112-130

3. Казанов Н. (2019). «Эффективное Использование ИКТ в Подготовке Учителей Информатики». Материалы Конференции по Инновациям в Образовании. С. 145-158.

4. Глухова Е. (2017). «Технологические Вызовы в Сфере Образования: Интеграция или Игнорирование?» Вестник Образовательных Наук, 5(4), С. 78-94

5. Акматов Р., & Калиева А. (2021). «Современные Тенденции в Развитии Образовательных Технологий: Опыт Казахстана» // Международный Журнал Образования и Инноваций, 14(1), С. 23-37

6. Министерство Образования и Науки Республики Казахстан. (2019). «Стратегия Развития Информационно-Коммуникационных Технологий в Образовании».